

**Натисніть тут, щоб
купити книгу на сайті
або замовляйте за телефоном:
(0352) 51-97-97, (067) 350-18-70,
(066) 727-17-62**

Лірична драма І. Франка «Зів'яле листя» —
це шедевр поетичної майстерності.
Глибокий ліризм проникає в саму композицію
книги. Пісні її — це три «жмутки» зів'ялого листя.
Розповідаючи про муки свого нерозділеного
кохання, герой ніби розриває жмуток за жмутком,
розкидає зів'яле листя своїх пісень, щоб воно,
підхоплене вітром, щезло безслідно.

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.*

«Навчальна книга — Богдан», просп. С. Бандери, 34а, м. Тернопіль, Україна, 46002.

«Навчальна книга — Богдан», а/с 529, м. Тернопіль, Україна, 46008.

У випадку побажань та претензій звертатися:

т/ф (0352) 520 607; 520 548 office@bohdan-books.com

Інтернет-магазин «НК Богдан»:

www.bohdan-books.com mail@bohdan-books.com

т. (0352) 519 797, (067) 350 1870, (066) 727 1762

Електронні книги: www.bohdan-digital.com

Гуртові продажі: т/ф (0352) 430 046, (050) 338 4520

м. Київ, просп. Гагаріна, 27: т/ф (044) 296 8956; (095) 808 3279,

nk-bogdan@ukr.net

Інтернет-магазин «Дім книги»: dk-books.com

т. (067) 350 1467; (099) 434 9947

ПЕРЕДМОВА

Герой отсих віршів той, що в них виявляє своє «я», небіжчик. Був се чоловік слабої волі та буйної фантазії, з глибоким чуттям, та мало спосібний до практичного життя.

Доля звичайно кепкує над такими людьми. Здається, що сил, спосібності, охоти до праці у них багато, а проте вони ніколи нічого путнього не зроблять, ні на що велике не зважуться, нічого в житті не доб'ються. Самі їх пориви не видні для постороннього ока, хоч безмірно болючі для них самих. Оттим-то, вичерпавши сили в таких поривах, вони звичайно застрявають десь у якимсь темнім куті суспільного життя і токанять день поза день, заважають собі й другим. Герой отсих віршів скінчив трохи щасливіше: раз у своїм житті здобувся на рішучий крок і пустив собі кульку в лоб.

Причина сеї несподіваної рішучості нікому не була звісна, бо наш бідний приятель не мав звичаю нікому говорити про свою особу, про свої плани, надії або терпіння. Тільки в кілька місяців по його смерті випадком дістався мені в руки його дневник – пом'ятий та поплямлений зшиток, писаний прихапцем,

ночами. Я неохітно взявся читати його і довго мучився, поки дочитав до кінця. Дневник писаний був безладно; були се переважно ліричні оклики, зітхання, прокляття та бичування себе самого, а оповідання про факти дуже мало. Я вирозумів лиш стільки, що небіжчик влюбився був у якусь панночку, дістав від неї коша (видно, розумна панночка була, знала, який муж їй непотрібний), а потім мучився своєю любов'ю довгі літа, поки його улюблена не вийшла заміж. Тоді він покінчив з собою.

Виміркувавши отсю фактичну основу дневника, я почав уважніше прочитувати поодинокі його частини. Багато там було недотепної мазанини, багато немудрого філософування та незрозумілих докорів, – та серед тої половини попадалися місця, повні сили і виразу безпосереднього чуття, місця такі, в котрих мій покійний приятель, хоч загалом не сильний у прозі, видобував із своєї душі правдиво поетичні тони. Отсі місця робили на мене сильне враження. Вдумуючися в ситуацію, в духовий настрій автора дневника, я пробував передати ті місця віршованою мовою і пускаю їх отсе в світ.

Пощо? Чи варто було трудитися, щоб пустити в світ пару жмуків зів'ялого листа, вкинути в круговорот нашого сучасного життя кілька крапель, затроєних песимізмом, а радше безнадійністю, розпукою та безрадністю? У нас і без того сього добра так багато! Та хто його знає, – думалось мені, – може, се горе таке, як віспа, котру лічиться вщиплюванням віспи? Може, образ мук і горя хорої

душі вздоровить деяку хору душу в нашій суспільності? Мені пригадався Гетевий Вертер, і пригадалися ті слова, які Гете написав на екземплярі сеї своєї книги, посилаючи її одному своєму знайомому. З тими словами і я подаю отсі вірші нашому молодому поколінню:

*Sei ein Mann und folge mir nicht nach!*¹

ПЕРЕДНЄ СЛОВО ДО ДРУГОГО ВИДАННЯ

Чотирнадцять літ після появи «Зів'ялого листа» запотребилося друге видання сеї збірки ліричних пісень, найсуб'єктивніших із усіх, які появилися у нас від часу автобіографічних поезій Шевченка, та при тім найбільш об'єктивних у способі малювання складного людського чуття. Не можу сказати, щоб тодішня літературна критика гаразд зрозуміла інтенції та характер моєї збірки. Найпросторіше писання про неї Василя Щурата в «Зорі» силкувалося осудити її як прояв зовсім зайвого у нас песимізму. Не тільки сам я, але – се стало мені відомо зараз тоді – також значна часть публіки зовсім інакше

¹ Будь мужньою людиною і не йди моїм слідом! (нім.). – Ред.

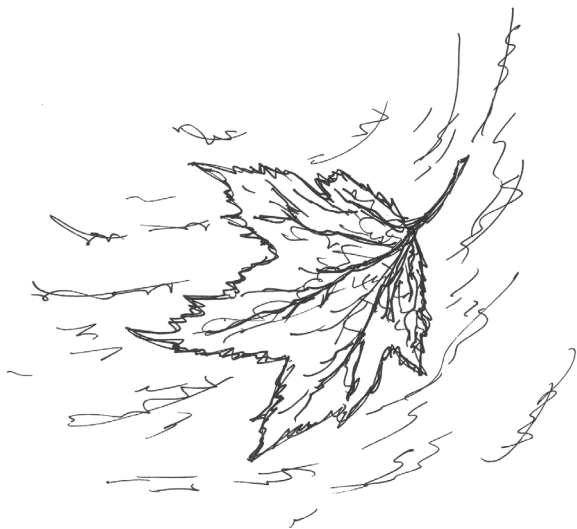
зрозуміла ті поезії, і я надіюся, що й теперішнє покоління знайде в них не одно таке, що відгукнеться в його душі зовсім не песимістичними тонами.

Пускаючи до друку се друге видання, я, де можна, поробив язикові поправки, хоч се не скрізь було можливе. Не потребую, здається, додавати, що прозова передмова до першого видання, яка й тут друкується без зміни, також не більше, як літературна фікція. Давати ключ до пояснення поодиноких із тих віршів не бачу потреби; мені здається, що й без автобіографічного ключа вони мають самостійне літературне значення.

Львів, дня 10 падолиста 1910

Первый
осынок

1886—1893

I.

По довгим, важким отупінню
Знов тріскає хвиля пісень,
Неначе з-під попелу разом
Язі́ками блимне огонь.

Що щастям, спокоєм здавалось,
Те попелу тепла верствá;
Під нею жаги і любові
Не згасла ще іскра жива.

Не згасла ще, тліла, ятрилась
Помимо сліз моїх роси;
Та вітер повіяв і попіл розвіяв –
Тепер ти огонь той згаси!

Ні, годі! Не буду гасити!
Най бухає грішний огонь!
І серце най рветься, та вільно най ллється
Бурливая хвиля пісень!

II.

Не знаю, що мене до тебе тягне,
Чим вчарувала ти мене, що все,
Коли погляну на твоє лице,
Чогось мов щастя й волі серце прагне

І в груді щось мету́шиться, немов
Давно забута згадка піль зелених,
Весни і цвітів, – молода любов
З обійм виходить гробові́х, студених.

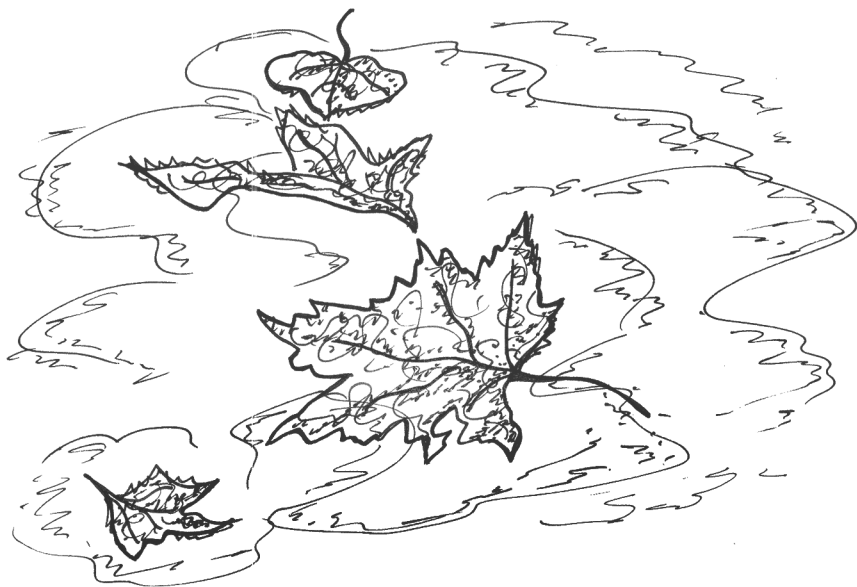
Себе я чую сильним і свобідним,
Мов той, що вирвався з тюрми на світ;
Таким веселим, щирим і лагідним,
Яким я був за давніх, давніх літ.

І, попри тебе йдучи, я дрижу,
Як перед злою не дрижав судьбою;
В твоє лице тривожно так гляджу, –
Здаєсь, ось-ось би впав перед тобою.

Якби ти слово прорекла мені,
Я б був щасливий, наче цар могучий,
Та в серці щось порвалось би на дні,
З очей би сліз потік поллявся рвучий.

Не знаємось, ні брат я твій, ні сват,
І пріязнь мусила б нам надокучить,
В житті, мабуть, ніщо нас не сполучить,
Роздільно нам прийдеться і вмирать.

Припа́дком лиш не раз тебе видаю,
На мене ж, певно, й не зирнула ти;
Та прецінь аж у гріб мені – се знаю –
Лице твоє прийдеться донести́.

III.

Не боюсь я ні Бога, ні біса,
Маю серця гіпотеку чисту;
Не боюся я й вовка із ліса,
Хоч не маю стрілецького хисту.

Не боюсь я царів-держилюдів,
Хоч у них є солдати й гармати;
Не боюсь я людських пересудів,
Що потраплять і душу порвати.

Навіть гнів твій, дівчино-зірничко,
Не лякає мене ні крихітки:
Я люблю те рум'янеє личко
І розіскрені очі-красітки.

Лиш коли на те личко чудове
Ляже хмарою жалісна туга,
І болюще дрижання нервове
Ті устóчка зціплить, як шаруга,

І докір десь у горлі пропаде,
І в знесиллі опустяться руки,
І благає підмоги, поради
Прошибаючий погляд розпуки,

Отоді моє серце стискає,
Мов кліщами, холодна тривога:
Біль німий мене більше лякає,
Ніж всі грóми й злих сил перемога.

IV.

За що, красавице, я так тебе люблю,
Що серце тріпаєсь в грудях несамовито,
Коли проходиш ти повз мене гордовито?
За що я тужу так, і мучусь, і терплю?

Чи за той гордий хід, за ту красу твою,
За те таємне щось, що тліє полускрито
В очах твоїх і шепче: «Тут сповито
Живую душу в пелену тісну»?

Часом причується, що та душа живая
Квилить, пручається, – тоді глибокий сум
Без твого відома лице твоє вкриває.

Тоді б я душу дав за тебе. Та в ту ж мить
З очей твоїх мигне злий насмій,
гордість, глум,
І відвертаюсь я, і біль в душі щемить.

